

بررسی نمودهای فراهنجاری معنایی در غزلیات صائب و بیدل

مهدی شریفیان^۱، مصطفی مرتضی‌ئی کمری^۲

۱-استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بوعلی سینا همدان

۲-دانش آموخته دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول)

چکیده

صائب تبریزی و بیدل دهلوی از شاعران برجسته و طراز اول سبک هندی می‌باشند. این دو شاعر اثرگذار سبک هندی برای برانگیختن احساسات و عواطف خواننده، از زبان و ویژگی‌های زبانی به نحوی مطلوب بهره برده‌اند. براین اساس هنجارگزینی - خصوصاً هنجارگزینی معنایی - یکی از موثرترین شیوه‌های برجسته‌سازی و تازه نمودن شعر در نقد ادبی قرن بیستم می‌باشد که ابتدا مورد توجه فرمالیست‌ها قرار گرفت. در ایران هم شاعران زیادی از جمله صائب و بیدل از هنجارگزینی برای برجسته‌سازی و تشخیص زبان شعری اشعار خود استفاده کرده‌اند. مقاله حاضر پژوهشی است که با رهیافت توصیفی - تحلیلی به بررسی زبان شعری غزلیات صائب و بیدل براساس مکتب فرمالیسم (هنجارگزینی معنایی) پرداخته و نمودهای هنجارگزینی معنایی را در غزلیات آن‌ها بررسی نموده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در بین نمودهای هنجارگزینی معنایی صائب با بسامد بسیار زیاد از اسلوب معادله و تمثیل بهره گرفته، اما بیدل با بسامد بسیار بالا از حسامیزی بهره گرفته است.

کلید واژه‌ها: هنجارگزینی، هنجارگزینی معنایی، صائب، بیدل